

**SPOLEČNOST OCHRÁNCŮ
PAMÁTEK
VE VÝCHODNÍCH ČECHÁCH**

Zpravodaj

1.

2011

ROČNÍK XXI.

NĚKOLIK SLOV NA ÚVOD

Vážení přátelé,

máme zde nový rok, který, jak pevně věřím, přinese našemu sdružení a nám všem jen to nejlepší. Rád bych zde nejprve zmínil fakt, že v loňském roce oslavila Společnost ochránců památek ve východních Čechách dvacet let své existence. Tímto bych chtěl poděkovat výboru Společnosti i ostatním členům, kteří se aktivně podíleli na činnosti, za obrovský kus práce, jež při organizaci a přípravě akcí spojených s tímto významným výročím odvedli. Jediné, co mě velice mrzí, je skutečnost, že tyto akce zůstaly většinou bez odezvy u ostatních členů...

Bliží se březnový volební sněm Společnosti. Na něm by mělo dojít k několika zásadním věcem. Jednou z nich je schválení nových stanov našeho občanského sdružení. Návrh stanov byl otištěn ve čtvrtém čísle Zpravodaje roku 2010 a každý z členů sdružení měl možnost se k němu vyjádřit. Další důležitou věcí bude volba nového výboru Společnosti a předsedy. Jedním z kandidátů na nového předsedu jsem i já. Přesto, že jsem členem sdružení čtvrtým rokem, chápu, že mou osobu mnoho členů nemusí znát. Proto bych rád o sobě řekl několik slov.

Do Společnosti jsem vstoupil, neboť k mým zájmům patří historie a kulturní dědictví naší země. Není mi lhostejné, že obrovský počet památkových objektů zbytečně chátrá, nebo dokonce spěje ke svému zániku. S tímto stavem se nechci a nehodlám smířit. K záchraně mnoha z těchto památek by přitom často stačilo tak málo – větší zájem, ochota a chuť pomoci. Rád bych pokračoval ve vizi a výjimečné práci současného předsedy našeho sdružení, doktora Němečka, který se činnosti ve sdružení věnoval a věnuje s obrovskou chutí a nasazením. Mohu vám slíbit, že s pomocí fungujícího výboru Společnosti a dalších členů, kteří budou ochotní spolupracovat, můžeme dokázat spoustu dobrých a velkých věcí.

Jednou z připravovaných akcí, na které v současné době intenzivně pracujeme, je projekt *Putování po zaniklých sakrálních stavbách v Hradci Králové*. O něm se můžete průběžně dozvědět na stránkách Zpravodaje a také z webových stránek Společnosti.

Naše Společnost má dostatečnou členskou základnu, která by ještě aktivněji mohla pomáhat s plněním úkolů přijatých na každoročních sněmech. Proto vás vyzývám, pojd'te se zapojit do činnosti a dokázat, že i v této době může existovat a pracovat i občanské sdružení, které má ve své náplni nekomerční a smysluplné cíle.

Rudolf Khol,
místopředseda

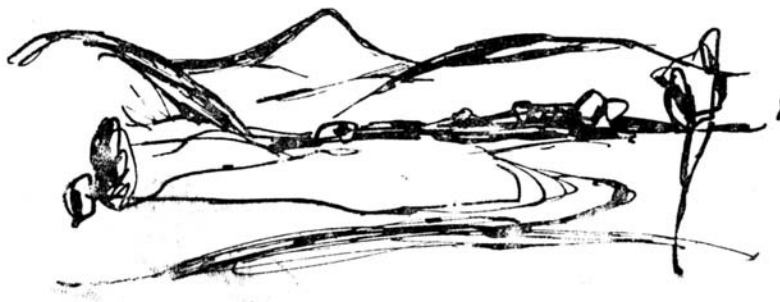
INFORMACE Z VÝBORU SPOLEČNOSTI:

- Lednovou schůzku výboru Společnosti navštívil ředitel SOŠ kamenické v Hořicích Josef Moravec a informoval nás o projektu, který je na škole realizován. V letošním roce totiž uplyne 800 let od narození sv. Anežky České, klauzurní práce studentů jsou proto zaměřeny na tuto osobnost našich dějin. Projekt se zrodil z iniciativy prof. Petra Piňhy. Koncem ledna předseda Společnosti Jiří Němeček se spolu s Ing. Müllerem zúčastnil setkání na hořické škole, kde byly představeny návrhy plastik. Konečným cílem je vybrat cca osm plastik, které by byly zpracovány do konečné podoby v kameni. Tyto plastiky bude možné umístit především v exteriéru, ale není vyloučen ani interiér. Ředitel školy nás požádal o návrhy umístění a návrhy těch modelů, které se budou nejvíce líbit. Jedno umístění je již jasné. Hospic sv. Anežky České v Červeném Kostelci a případně zámecký park v Žirči, kde je dnes léčebna postižených s roztroušenou sklerózou.

- **Členy Komise pro památky města Hradec Králové by se v následujících čtyřech letech měl stát Ing. Robert Müller a PhDr. Ludmila Žlábková. Jejich jmenování za členy komise podléhá nyní schválení Radou města Hradec Králové.**

- PhDr. Jiří Němeček informoval členy výboru Společnosti, že v záležitosti obnovy Boudovy hrobky na hřbitově ve Skutči na Chrudimsku došlo k zásadnímu posunu. Přihlásil se potomek tohoto rodu se slibem, že se o hrobku postará.

- **Naši členové RNDr. Václav Hovorka a Ing. Robert Müller jednali na hradeckém krajském úřadě o možnosti získat grant na vydávání našeho informačního bulletinu Zpravodaj. Spolupracovali bychom v tomto ohledu s místním odborem Klubu českých turistů. Součástí každého třetího čísla (cca září - říjen) by byl Kalendář akcí Klubu českých turistů (cca 24 stran).**

POZVÁNKA NA XXII. SNĚM SPOLEČNOSTI OCHRÁNCŮ PAMÁTEK

V sobotu 5. března 2011 se koná od 9:30 hodin v malém sále budovy Adalbertina v Hradci Králové (třída ČSA - „U Grandu“) tradiční sněm Společnosti. Na programu je řada důležitých bodů, ale také zajímavých příspěvků. Srdečně zveme členy a příznivce našeho sdružení, rovněž i veřejnost.

Program:

1. Zahájení a schválení programu sněmu
2. Výroční zpráva o činnosti za minulé období
3. Účetní a pokladní zpráva za rok 2010
4. Zpráva kontrolní a revizní komise
5. Změna stanov
6. Volba výboru
7. Přestávka s občerstvením
8. Diskuse s příspěvky
9. Reakce a odpovědi na příspěvky, návrh na usnesení
10. Přednesení a schválení usnesení sněmu
11. Ukončení sněmu

V průběhu našeho veřejného sněmu bude možné zakoupit publikace vydané Společností a také další knihy od autorů z řad členů Společnosti. V průběhu sněmu je možné uhradit členské příspěvky na rok 2011, případně podat přihlášku a stát se naším členem.

Návrh na složení výboru Společnosti na následující dva roky (v abecedním pořadí):

1. Monika Ficková (pokladník), 2. Pavel Bareš, 3. MVDr. Miloš Gerstner, 4. Ing. Josef Havrda, 5. RNDr. Daniel Jezbera, 6. Rudolf Khol (předseda), 7. Ing. Robert Müller (místopředseda), 8. PhDr. Jiří Němeček (místopředseda), 9. Ing. Petr Nožička, 10. Edita Šebestová, 11. PhDr. Ludmila Žlábková

Václav Pražák:

Zvyšovat počet památek – ano či ne?

Toto je dilema, které čas od času řeší památkáři profesionálové i dobrovolní spolupracovníci či obránci z řad veřejnosti, a to nejen v obecné rovině, ale i na konkrétních příkladech. Na jeden z nich, proč ano, bych chtěl poukázat právě v případě Hradce Králové. Aféra, která svého času vypukla kolem plánované demolice vily Aničky z popudu majitele, nadnárodní společnosti Generali, a obrovského úsilí, které vynaložila naše Společnost ochránců památek na její záchranu, jsou dokladem, proč nejen tato vila, ale řada existujících dalších objektů si ochranu prostřednictvím zákona o státní památkové péči zaslouží.

Na území města se vedle monumentálních objektů rovněž nachází několik desítek drobných památek – soch, kapliček, Ukřižování, hřbitovních plastik a zvonicek, z nichž některé jsou z hlediska umělecké či historické hodnoty vhodné k prohlášení kulturní památkou. Podstatnou většinu těchto drobných památek místního významu se v uplynulém roce podařilo fotograficky zdokumentovat a připojit jejich základní popis. Materiál je archivován v naší Společnosti a v kopii byl předán místně příslušnému orgánu památkové péče na Magistrátu města Hradec Králové. Na nabídku, že členové naší Společnosti jsou ochotni spolupracovat při výběru a zpracování několika návrhů na „zapamátkování“ těch nejhodnotnějších objektů, nebyla zatím projevena žádná iniciativa ani ochota takovou spolupráci navázat.

Považuji proto za vhodné uvést konkrétní příklady, aby i naše širší členská základna mohla posoudit vhodnost výběru, případně oponovat či navrhnout další objekty. Většina z nich se nachází v okrajových částech města, tj. v místních částech či bývalých samostatných obcích. Jsou to:

- **Socha sv. Václava** v ulici Petra Jilemnického v **Plotištích nad Labem**, stojící v předzahrádce domu čp. 233 a 64, poblíž železničního přejezdu a stanice MHD. Je umístěna na oblém středně vysokém soklu se všemi atributy tohoto světce. Materiál pískovec, autor novopacký sochař Sucharda.
- **Soubor tří objektů na návsi v Pileticích**: pomník obětem první světové války, jehož autorem je Václav Škoda, tzv. malé Ukřižování s postavami P. Marie a apoštola Jana po stranách (na území města ojedinelé) a sousední zvonička. Soubor tvoří pándáns sousednímu Šrámkovu statku.
- **Socha Mistra Jana Husa v Malšovicích**, na rohu ulice Náhon a Na Drahách. Na odstupňovaném soklu stojí v mírně nadživotní velikosti postava přidržující oběma rukama na prsou Bibli. Autorem je významný královéhradecký sochař Josef Škoda.
- **Socha Mateřství** na nádvoří Fakultní nemocnice před gynekologickou klinikou (porodnicí). Plastika spodobňuje matku s dítětem v náručí. Autor Jan Wagner.
- **Kaple Panny Marie na Slezském Předměstí**, jako jediná a svým způsobem jedinečná budova postavená v historizujícím novorománském slohu podle projektu R. Němce v roce 1910, s původní mariánskou kapličkou z r. 1709 na severní straně a sochou sv. Marka na straně jižní.
- **Kaple – hrobka na hřbitově v Kuklenách**, umístěná na křížení hlavních cest.

Kvalitní doklad novogotického slohu s jednotlivými prvky charakterizujícími tento historizující sloh, ve městě jinde nezastoupený.

- **Červený dvůr**, venkovská usedlost v barokním slohu s hospodářským zázemím, stojící původně mimo souvislou zástavbu, dnes součást **městské** aglomerace na okraji zahrádkářské kolonie ve Farářství. Obytné stavení má mansardovou střechu, původní zbarvení fasády je dochováno.

- **Náhrobek rodiny Kohautovy** na hřbitově u kostela sv. Jana Křtitele na Novém Hradci Králové. Ukázka jedinečné empírové sochařské práce pro bohatou měšťanskou rodinu.

- **Dům U královny Elišky** na stejnojmenném nábřeží. Nejvýznamnější objekt hradecké novorenesanční architektury. Jediný, nacházející se mimo okrajové části v městské památkové zóně, který důraznější ochranu vyžaduje.

Návrh na prohlášení secesního domu v Machovcově ulici v Kuklenách byl údajně již v minulosti podán, a to jako doklad posledního zachovaného objektu v řadové zástavbě secesních dvojdomků budovaných v roce 1911, které přesahují ještě do dvou sousedních ulic. Návrh snad nebyl akceptován ze strany pracovníků památkového ústavu, tehdy se sídlem v Pardubicích. Kvalitní výzdoba fasády a snaha majitelů objektu mít jej veden jako kulturní památku si zaslouží návrh opakovat. Počet technických památek by měl být rozšířen o vodárenskou věž na Novém Hradci Králové.

Jak již bylo uvedeno shora, dokumentace drobných památek se týkala okrajových částí města. Ty, jež se nacházejí v jeho centru, dokumentovány z pochopitelných důvodů nebyly. Některé jsou částečně chráněny jako součást architektury. Tak tomu je v případě Štursova Vítěze před budovou gymnázia nebo Škodových postav Koželuha a Jircháře před budovou strojnické (dříve koželužské) průmyslovky. Toto již nelze tvrdit o Bílkových sochách Práva a Spravedlnosti před budovou Krajského soudu, neboť objekt není památkou, nachází se pouze v MPZ. Podobný úděl sdílí socha B. Němcové, L. J. Pospíšila, Jana Žižky z Trocnova a dokonce i T. G. Masaryka. Snad toto upozornění postačí, aby došlo k nápravě.

Je zřejmé, že není reálné podat návrh na prohlášení uvedených objektů najednou, ale po dalším upřesnění a výběru, po podrobném zdůvodnění a popisu podle příslušné metodiky, eventuálně po rozšíření o další typy, jako je historicky zajímavé Ukřižování ve Správcích při silnici vedoucí kolem letiště, pomník padlých v první světové válce ve Slatině, socha sv. Václava před vilou v Malšovicích, přenesená sem z bývalého kláštera Notre Dame apod.

ZPRÁVY A ZAJÍMAVOSTI:

MASOPUST - ZIMNÍ KRAJINA. V památkové rezervaci Betlém v Hlinsku byla 22. ledna v domku č.p. 362 zahájena výstava s názvem Masopust - zimní krajina. Pořádají ji společně správa Souboru lidových staveb Vysočina a Fotoklub při Městském kulturním klubu Hlinečan. Autoři kolekce vystavených fotografií se nechali inspirovat zařazením masopustních obchůzek a masek na Hlinecku na seznam světového kulturního dědictví UNESCO, a snímky proto zachycují právě tuto lidovou tradici. Doplnkovým tématem je kouzlo zimy na Vysočině. Svě fotografie prezentují: Radovan Hampejs, Ivo Lána, Radek Pavlík, Ludvík Plašil, Petra Plisková, Jaroslav Prodělal, Ladislav Vašek a Josef Zdražil. Výstava potrvá do 27. března; otevřena je v úterý až pátek od 8 do 16 hodin, v sobotu od 8 do 11 hodin.

PLÁN AKCÍ (PŘEDNÁŠEK) SPOLKU ZA STARÉ MĚSTO HRADEC KRÁLOVÉ. V roce 2011 jsou plánovány tyto akce: únor - Výroční členská schůze V Podkroví Klicperova divadla, spojená s přednáškou Mgr. Radka Bláhy o archeologickém průzkumu Velkého náměstí. V březnu se uskuteční přednáška k 135. výročí bitvy u Hradce Králové na Chlumu, v květnu (případně červnu) je naplánována prohlídka Státní vědecké knihovny, v září pak zrekonstruovaného Tereziánského dvora a Labyrintu loutek divadla DRÁK. V říjnu, případně listopadu, bude MUDr. Jiří Kačer hovořit o Hradci Králové v obrazech českých výtvarníků, v prosinci se uskuteční prohlídka hradeckého evangelického kostela.

DRUHÝ ROČNÍK CYKLU PŘEDNÁŠEK O PAMÁTKÁCH TROCHU JINAK. Již druhý ročník přednáškových podvečerů v cyklu *O památkách trochu jinak*, který pořádá Národní památkový ústav v galerii Ledeburského paláce v Praze, se věnuje péči o památkový fond v jednotlivých krajích republiky a jejich specifikům. Je určen pro všechny, kteří se zajímají o novinky z památkové péče, například zajímavé objevy, významné památkové akce, restaurování a obnovu památek, nově otevřené prohlídkové trasy a další. První přednáška na téma *Novostavby v historických sídlech plzeňského venkova* se konala 3. února, poté se budou přednášky konat pravidelně každý první čtvrtek v měsíci, s výjimkou prázdninových měsíců, vždy od 17 hodin. Další přednášky jsou přichystány tedy na 3. února, 3. března, 7. dubna, 5. května, 2. června, 8. září, 6. října, 3. listopadu a 1. prosince 2011. Více na www.npu.cz.

NAŠE OPĚVNĚNÉ KOSTELY

Přednáška Zdeňka Fišery v Nové Pace

Společnost Transsaltum - Klub přátel historie v Jilemnici (www.transsaltum.wz.cz) uspořádal v neděli 6. února 2011 přednášku na téma Naše opevněné kostely. Jejím autorem byl Zdeněk Fišera, člen nejen zmíněného spolku, ale i naší Společnosti. Kromě toho je autorem známých knih o městských branách a městských věžích. Přednáška se uskutečnila v budově Městského kulturního střediska v Nové Pace.

Mezi zhruba třemi desítkami návštěvníků byla i skupina zástupců naší Společnosti: Edita Šebestová, Petr Nožička, Rudolf Khol a Monika Ficková, kteří přijeli z Hradce Králové, a Miloš Gerstner z Benecka.

Přednášející vyprávěl o opevněných kostelech v Čechách i na Moravě, zmínil i některé památky tohoto typu v zahraničí, zejména v Polsku. Pro lepší orientaci a přehled

přítomných byla přednáška byla doplněna barevnými fotografiemi jednotlivých objektů. Ke každému zmíněnému kostelu pan Fišera krátce pohovořil o jeho vzniku, historii i přesné lokalitě, v níž se konkrétní opevněný kostel nalézá.

Přednáška trvala hodinu a půl. Příjemně strávené odpoledne jsme ještě doplnili vycházkou ke klášternímu kostelu Nanebevzetí Panny Marie, sousedícím s bývalým klášterem řádu Nejmenších bratří Paulánů. Jen pro připomenutí, v roce 2009 si tento klášter připomněl 300 let od položení základního kamene. Kostel Nanebevzetí P. Marie nyní prochází rekonstrukcí.

Monika Ficková

Vychází kniha pohlednic vztahujících se k válce v roce 1866

Knihu *Vzpomínka na rok 1866 na starých pohlednicích* vydal počátkem roku 2011 Komitét pro udržování památek z roku 1866. Jejimi autory jsou Pavel Mrkvička a Jiří Vilím.

„Kniha není katalogem pomníků, starých pohlednic ani odborným historickým dílem. Obsahuje však téměř 400 historických pohlednic, vydaných do roku 1945, jež mají vztah k prusko-rakouské válce roku 1866. Čtenář si tak udělá obrázek, jak si naši předci vážili památek zanechaných předchozími generacemi,“ říká spoluautor knihy Pavel Mrkvička. Kniha na 224 barevných stranách mimo jiné přibližuje i atmosféru přelomu 19. a 20. století, kdy byl v českých zemích zlatý věk vydávání pohlednic.

„Paradoxem je, že se o vznik těchto památek zasloužila válka a lidské utrpení. Obrovské náklady a sortiment historických pohlednic však svědčí o oblíbenosti a velkém zájmu o tento druh tiskovin v minulosti. Stejně jako fotografie mají značnou vypovídající hodnotu a těší se velkému zájmu sběratelů i historiků,“ podotýká Pavel Mrkvička.

Pohlednice jsou řazeny po bojištích. Začínají největším válečným střetem u Hradce Králové, pokračují kapitoly následujících bitev po Čechách a Moravě. V poslední kapitole je otištěna ukázka pohlednic pomníků lazaretních, plukovních či postavených vysloužilými spolky, které jsou rozesety po Čechách, mnohdy daleko od míst vlastních bojů. Pomníky na okénkových pohlednicích jsou označeny evidenčními čísly příslušnými pro dané bojiště. Více popsány jsou ty, které se již samostatně na dalších pohlednicích nevyskytují. Kromě toho má každá pohlednice popis týkající se nakladatelských údajů a datum (pokud je zjistitelné) vydání či odeslání. Titulní stranu knihy zdobí pohlednice Hradce Králové v roce 1866, vydaná J. V. Dvořáčkem v Hradci Králové a odeslaná roku 1900.

Na pultech knihkupectví se zároveň s touto knihou objeví i deset dílů průvodců po naučných stezkách, které vznikly po stopách bojů ve válce 1866 a jsou doplněny informačními tabulemi. „Do prodeje jdou i další publikace, a to *Prapor polních myslivců č. 6*, *Bitva u České Skalice r. 1866* a *Chrastava v prusko-rakouské válce roku 1866*, dodává Radek Teichman, místopředseda Komitétu 1866.

Rudolf Khol:

Přednáška Průzkumy a dokumentace historických objektů

Mezi hlavní činnosti Národního památkového ústavu patří mimo poskytování odborných vyjádření a konzultací při obnově kulturních památek také méně známé a často podceňované průzkumy a dokumentace historických objektů. Jedná se o činnost prováděnou jak v rámci dlouhodobých systémových úkolů, tak v rámci operativní potřeby zajištění informací o stavbách v průběhu již zahájených stavebních prací.

Ve čtvrtek 13. ledna se právě na téma průzkumů a dokumentace historických objektů uskutečnila v objektu Studijní a vědecké knihovny (SVK) v Hradci Králové zajímavá a přínosná přednáška.

Téma zde prezentoval pracovník Národního památkového ústavu v Josefově Mgr. Miloš Buroň. Cílem přednášky bylo přiblížení různých typů průzkumů historických staveb, výsledků a možností jejich zjištění a využití. Přednáška volně navázala na mediální plán Národního památkového ústavu z II. čtvrtletí roku 2010 – Průzkumy památek.

V konferenčním sále SVK se sešlo celkem deset zájemců o tuto problematiku, z toho čtyři byli členy naší Společnosti. Mgr. Buroň přítomným přiblížil systém a způsob vypracovávání stavebně historických průzkumů památkově chráněných objektů. Na konkrétních příkladech ilustroval problémy a úskalí, které jsou s touto činností spojené. Zpracování stavebně historického průzkumu je velice náročnou činností, které v mnohých případech přináší zcela nové skutečnosti o poznání, historii či stavebním vývoji daného objektu. Pro představu jak takový stavebně historický průzkum vypadá, měli zájemci možnost do několika z nich nahlédnout.

Rád bych ocenil práci a vstřícný přístup Mgr. Buroň, který se ve svých přednáškách snaží přiblížit širší veřejnosti problematiku našich kulturních památek, jejich ochranu a práci památkářů, zaměstnaných v Národním památkovém ústavu. Tato organizace a občanská sdružení, působící v oblasti ochrany památek, by měly vzájemně spolupracovat, hledat kompromisy a nejvhodnější řešení při ochraně našeho kulturního dědictví. Je naprosto zbytečné plýtvat silami v často nesmyslných sporech, které nikam nevedou. Jedině spojením sil a vzájemnou

spoluprací se dá dosáhnout cíle, o který oběma stranám jde. Tím je záchrana památek.

Citace z pozvánky na výše uvedenou přednášku:

„Cílem Národního památkového ústavu je ohroženým památkám pomoci. Je potřeba k nim obrátit pozornost veřejnosti přímo i prostřednictvím novinářů. Vysvětlit, v čem je jejich hodnota, a o co přijdeme, necháme-li je zaniknout. Pojmenovat důvody, které k jejich zániku vedou. Hledat a nabízet možná řešení. Nemělo by se zapomínat ani na památky zachráněné.“

Veřejná sbírka na záchranu hradu Frymburk

- hrad Frymburk u Nového Hrádku byl založen někdy na počátku 14. století dodnes neznámým zakladatelem
- první písemná zmínka pochází z roku 1354
- věž o průměru 18 metrů je nejširší stojící hradní věží na našem území
- v 17. století byl hrad vypleněn vzbouřenými sedláky a začal chátrat
- během dalších tří století byl hrad ponechán svému osudu...
...píše se rok 2008 - na hradě se pohybují lidé, kteří se snaží zbavit jeho nádvoří keřů a stromů...

Jak bude tento příběh pokračovat dál? To bude záležet na nás všech. Od 1. 4. 2010 vyhlásila Společnost ochránců památek ve východních Čechách veřejnou sbírku na záchranu hradu Frymburk. Pokud vám není osud hradu lhostejný, pomozte i vy zachránit tuto unikátní památku pro budoucí generace! Přispějte jakoukoliv finanční částkou na jeho záchranu.

číslo účtu: 5170432001/5500

kontakt: www.sopvc.cz

ČLÁNKY:

Jana Balcarová:

Oprava varhan v kostele sv. Petra a Pavla v Novém Hrádku

Jen těžko si můžeme představit slavnost konanou v kostele bez zvuků varhan, které k ní neodmyslitelně patří. Tak i na Novém Hrádku v Orlických horách varhany doprovázejí nedělní bohoslužby a slavnosti. Bohužel i na zdejších varhanách se podepsal čas a fakt, že od roku 1906 tu neproběhla žádná větší oprava.

Roku 1886 byly v novohrádeckém kostele nainstalovány Josefem Vanickým starším varhany, pocházející zřejmě z hřbitovního kostela v Opočně. Vanický použil části ze zde již stávajícího nástroje a nově nainstaloval hrací stůl, který se dochoval dodnes. Posledním zásahem, zásluhou Josefa Kobyle, byla již zmíněného roku 1906 úprava dispozice do dnešní podoby. Nemůžeme však tvrdit, že by si od té doby varhan nikdo nevšiml. Menší úpravy a ladění se prováděly, někdy bohužel na škodu samotného nástroje. Dnes varhany hrají, ale oprava je nutností. Není

výjimečné, když se nějaký hraný tón neozve, nebo na druhou stranu hraje i poté, když už hrát nemá. O rozladěnosti jednotlivých rejstříků nemluvě. Hra je ochuzena, neboť některé rejstříky jsou i pro laické ucho nepřijatelné a rušivé, proto se nepoužívají.

Farnost v Novém Hrádku má přítom několik mladých aktivních varhaníků, kteří nástroj využívají. Funguje zde i chrámový sbor, který se na rozladěné varhany

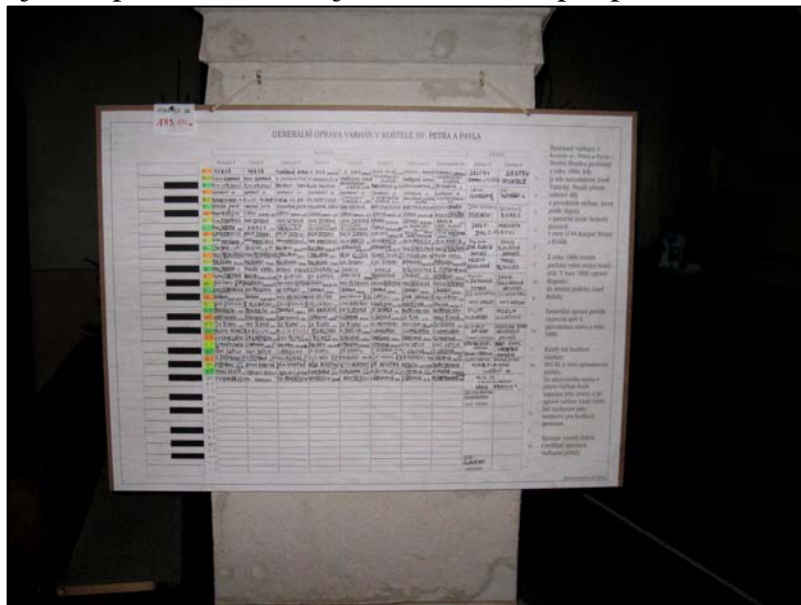

nemůže spolehnout, a tak používá jako náhradu elektronické klávesy. I z tohoto

důvodu se farnost rozhodla provést generální opravu varhan, aby i nadále mohly doprovázet mše i jiné slavnosti a podporovat tak rozvoj stávajících i dalších varhaníků a nejen jich.

Podle odhadu diecézního organologa Václava Uhlíře a nabídky dvou varhanářských firem by oprava varhan činila 400–500 tisíc korun. V současné době farnost tuto částku nemá k dispozici. Musí tedy žádat o grant, na kterém musí mít spoluúčasť 30 procent. Na základě této skutečnosti byl vypracován projekt na sbírku peněz:

V kostele je umístěn arch papíru, kde jsou znázorněny ve svislém sloupku jednotlivé klávesy, ve vodorovném sloupku rejstříky (8 pro manuál, 2 pro pedál). Každé políčko znázorňuje jednu píšťalu v nástroji. Dárce může přispět libovolnou částku, ale při darování 500 Kč a více obdrží sponzorský certifikát a dřevěný model píšťaly. Tyto píšťaly jako dar vyráběl pan Antonín Mach. Po dlouhá léta byl členem chrámového sboru, který i několik let vedl. Prováděl drobnější opravy varhan, podporoval začínající varhaníky i tento projekt na opravu nástroje. Bohužel nečekaně v září 2010 zemřel. Píšťaly se ale vyrábějí dál. Tentokrát z dílny pana Stanislava Drašnara.

Píšťaly se ale vyrábějí dál. Tentokrát z dílny pana Stanislava Drašnara.

Následně je dárce zaznamenán do archu v kostele pro veřejnost. Peníze přijímá místní pan farář ThLic. P. Jan Czarny, který též předává certifikát s píšťalou a zapisuje dárce do archu. Dále také aktualizuje momentální stav konta. Tento arch poté bude uchován u opravených varhan pro dnešní i další generace.

Sbírka probíhá úspěšně a políčka se stále zaplňují jmény. Najdeme zde zastoupení všech věkových kategorií. Pokud se podaří získat již zmiňovaný grant, s opravou se začne v polovině roku 2011. Zcela dokončené by varhany měly být v první půli roku 2012. Nebylo by to poprvé, kdy se farníci takto aktivně podílejí na opravě dílčích prostor a objektů kostela. Až se varhany dočkají své renovace, každému ať je pak

odměnou krásný zvuk královského nástroje!

Bohuslav Souček:

O hodinách a hodinářích Bílé věže v Hradci Králové

Po dostavbě byl na novou Bílou věž umístěn hodinový stroj vyrobený mistrem hodinářem Vavřincem z Nového města Pražského. Hodinový stroj byl tehdy vyroben jako staročeský orloj s dřevěnými převody kol.

Tento hodinový stroj na Bílé věži sloužil plných 250 let. Po takto dlouhé době však už hodinový stroj neukazoval přesný čas, a proto královéhradecká městská rada rozhodla o pořízení nových hodin. Ovšem v té době nemělo město dostatek peněz, proto se mezi obyvatelstvem začaly konat sbírky. Jejich organizování se ujal Václav Kliment Klicpera, v té době gymnaziální profesor na gymnáziu v Hradci Králové.

První hodinářský mistr, který se staral o hodinový stroj, byl Vít Viduna a jeho pomocník mechanik Petr Krkavec. Ze starých dokumentů se dozvídáme, že na konci roku 1605 dostal Vít Viduna od městské rady za poctivou práci 6 kop míšenských grošů a mejdlo na mazání konopných lan, nesoucích pískovcová závaží na natahování hodinového stroje.

V pozdějších dobách se o hodinový stroj staral mistr hodinář Woolling. Po jeho odchodu městská rada královéhradecká sháněla dalšího člověka, který by se o hodiny na Bílé věži denně staral. A dohodla se s mladým mistrem hodinářským Bohuslavem Součkem a jmenovala ho správcem bílověžních hodin. Tento se k úplné spokojenosti obce a města Hradce Králové o hodinový stroj staral denně po plných 15 let svého života.

Jak již bylo výše zmíněno, v roce 1824 byly hodiny tak sešlé, že městská rada, když už měla dostatek peněz, zadala výrobu nového hodinového stroje pražskému hodináři a vynálezci Josefu Božkovi. Nový stroj byl uveden do provozu 1. října 1829. Na tehdejší dobu byl důmyslně vyroben - má kovanou kostru s mosaznými převody kol. Na převodových kolech jsou do mosazi vyryty nápisy: „*Dur Den prager Mechanicus - Herr Joseph Božek - gefertigt - Herr Alois Kemlink 1829*“.

Správce hodinového stroje Bohuslav Souček ve svých osmdesáti letech provedl velkou opravu tohoto hodinového stroje spolu s mechanikem Adolfem Pertotem. Na důkaz této opravy je na kostře hodinového stroje umístěna tabulka: „*Opraveno v r. 1934 Adolf Pertot mechanik Bohuslav Souček hodinář*“.

Mistr hodinář musel denně vystoupat k hodinovému stroji po 190 křivolakých schodech. Již na schodech, hluboko pod hodinovým strojem, bylo slyšet klapot čtyři metry dlouhého kyvadla hodin. U hodinového stroje se některá kola dala do pohybu a nahoře v báni věže se rozezněly nejprve vysoké a potom hluboké údery na velký cimbál (vlastního zvonění hodin). To odbíjely čtvrtě a celé

hodiny. Hodiny na Bílé věži měly tu zvláštnost, kterou měly málokteré věžní hodiny, které neopakují počet hodin po každé čtvrt hodině.

Velkou nevýhodou hodin bylo, že se musely denně natahovat. Hodinářství je sice jemná mechanika, ale hodinář na Bílé věži si pěkně utužil svaly, neboť musel denně vytáhnout pomocí kladkostroje pískovcové kvádry (závaží hodin) do výše dvaceti metrů. Závaží vážilo 1q a dvě menší o váze půl q pro natažení cimbálů.

Pískovcová závaží byla zavěšena na konopných lanech. Hodinový stroj spotřeboval litr jemného oleje na mazání stroje ročně. Po natažení malých pískovcových závaží byly uvedeny do provozu cimbály pro zvonění a oznamování hodin. Po natažení jdou cimbálové stroje 24 hodin. Velký cimbál oznamuje celé hodiny, a to například ve čtvrt, půl a celou hodinu. Malý cimbál odbíjí jedním, dvěma, třemi a čtyřmi údery. Takže uplynulá hodina je oznamována celkem čtyřikrát. Například ve 12.15 hodin zvoní malý cimbál jednou - velký dvanáctkrát, ve 12.30 zvoní malý cimbál dvakrát a velký dvanáctkrát...

Kyvadlo hodin měří 4 metry a 40 centimetrů. Velká hodinová ručička 3 metry a 36 centimetrů, malá/čtvrt'ová 2 metry a 60 cm.

Jak se měnil čas z letního na zimní nebo opačně?

Zpravidla se čas měnil o půlnoci, a to tak, že se hodiny zastavily, nebo se kyvadlo hodin stroje zrychlilo. Nebo se prostě hodinu počkalo. Práce hodinářského mistra na Bílé věži nebyla záviděníhodná a takový mistr hodinář si jistě zasloužil obdiv a úctu.

Po odchodu mistra hodináře B. Součka se o hodiny starali hodináři Josef Holas spolu s mechanikem Fr. Machatým. V roce 1947 větší opravu hodin na Bílé věži provedl spolu s mechanikem Machatým hodinářský mistr Bohuslav Souček (junior), který se podle rodové hodinářské tradice staral ještě o pět městských věžních hodin do roku 1953, kdy poté pracoval ve výrobním družstvu Znak v Hradci Králové (až do odchodu do důchodu).

Od roku 1988 probíhaly v Bílé věži kompletní stavební a rekonstrukční práce. Hodinový stroj vyrobený J. Božkem byl z věže vyňat a odvezen do restaurátorské dílny Muzea východních Čech, kdy po zrestaurování byl umístěn v druhém patře muzea, kde návštěvníci mají možnost zhlédnout tento zajímavý technický exponát a památku města Hradce Králové.

Mezi raritu města a Bílé věže patří ta skutečnost, že na číselnicích hodin Bílé věže ukazují ručičky opačně čas, tedy malá minuty a velká hodiny. Často se lidé a návštěvníci města ptají, proč je tomu tak? Ale v dřívějších dobách lid tolik nezajímaly minuty, jen hodiny. Z toho důvodu, aby nepřišli někam dřív nebo později.

(Sepsal Bohuslav Souček, vnuk a syn mistrů hodinářů, člen Společnosti ochránců památek ve východních Čechách)

Petr Nožička:

Hrady v okolí řeky Oslavy

Na začátku března roku 2009 jsem vyrazil z Náměště nad Oslavou na putování po hradech, nacházejících se po proudu řeky. První hrad, který jsem na této cestě potkal, byl **Lamberk**.

Hrad začal kolem roku 1370 budovat rod Miroslavských Knínic, už roku 1377 se po něm píše Jaroslav z Lamberka. Po něm dědí hrad jeho synové z prvního manželství Jan Sokol a Vaněk a z druhého Artleb a Jaroslav. Jan Sokol z Lamberka se proslavil jako slavný válečník, už za markarběcích válek, kde působil spolu s Hynkem Jevišovickým z Kunštátu, jejich společníkem byl pravděpodobně Jan Žižka. Později se stal velitelem českého kontingentu na podporu polského krále Vladislava II. a účastnil se bitvy u Grunwaldu. Za svoji účast dostal řádový hrad Rehden (Radzyń Chełmiński), ale netěšil se z něj dlouho. Pouhé čtyři dny poté je pozván na hostinu polského krále a zde zřejmě na otravu z ryb umírá.

Po jeho smrti se ujal Lamberka jeho bratr Vaněk, ovšem později bylo jeho zboží († 1420) prodáno, zčásti ještě za jeho života, jiným rodům; nějaký majetek prodal v Březníku rovněž Mikuláš Sokol z Lamberka (druhou část Březníku vlastnili Náchodští). Za sporu Jana Komorovského z Komorovic a Březníka s Matějem z Náchoda o Lamberk vyzval v roce 1459 Matěj Komorovského, aby dokázal své právo, které si osoboval na zboží zbořeného hradu Lamberka. To znamená, že Lamberk zanikl před rokem 1459. Zbožím tehdy disponoval český král, který se ve sporu postavil na stranu Matěje z Náchoda. Lamberk byl asi rozbořen moravskými stavby po husitských válkách ve 40. letech 15. století jako svobodný hrad. Po vystřídání dalších majitelů připadl roku 1560 lamberský statek náměšťskému velkostatku. Z hradu na příkrém a protáhlém ostrohu při levém břehu Oslavy se dochovaly nepříliš výrazné zbytky zdi hradu, včetně kousku štítové zdi.

Další zastávkou byl hrad **Kraví hora**, ležící dále na soutoku Oslavy a Chvojnice na strmém ostrohu. Hrad Kraví Hora se uvádí poprvé v listině z roku 1367. Název Kraví Hora použil jako svého přídomku zmíněný Ješek z Náchoda. Jeho syn, rovněž Ješek, prodal Kraví Horu rodu Šelmerků. Počátkem 15. století, za

neklidných politických poměrů, způsobených rozbroji mezi markrabaty Joštem a Prokopem, smutně proslula vojenská posádka z Kraví Hory, plenící okolí, zvláště zboží třebíčského benediktinského kláštera. Po Šelmbercích vlastnil hrad a majetek v Březníku jejich příbuzný Jan Komorovský z Komorovic, o němž existuje poslední zmínka v roce 1459. Po jeho smrti dostal zboží od krále Jiřího Poděbradského Matěj z Náchoda a z Březníku; část statku však získali vladykové z Kralic, což se stalo příčinou sváru, z něhož po smrti Matějově vyšli vítězně Kraličtí. V listině krále Vladislava II., potvrzující vlastnictví Kraví Hory a Kuroslep Bludovi z Kralic, je už zmínka o tom, že hrad Kraví Hora je pustý. Po několika vlastnických změnách připadla Kraví Hora k náměšťskému panství, k němuž náležela do roku 1579.

Nejvýraznější dodnes dochovanou částí hradu je více než polovina válcové věže o průměru 11,5 metru.

Přes údolí řeky Chvojnice, obtékaný též řekou Oslavou, stojí hrad **Levnov, též zvaný Ketkovský hrad**. Až do roku 1970 nebylo téměř nic známo o vzniku, historii a zkáze tohoto kdysi mohutného hradu. Naproti tomu už přes sto let bylo pro moravské historiky záhadou, kde stával mohutný hrad Levnov, o němž se zachovalo poměrně mnoho zpráv, ale jehož lokalizace upadla v zapomenutí.

Tento hrad Levnov byl roku 1346 součástí moravskokrumlovského panství pánů z Lipé a dokonce na hradě byla i kaple. V roce 1358 se po hradu píše Léva z Levnova, o 20 let později se připomíná Oldřich z Levnova a jeho dcery Eliška a Anežka. Eliška z Levnova se provdala r. 1365 na kralickou tvrz za Jimrama Kralického z Kralic. Doktor Voldán bádáním ve starých josefínských mapách ve znojenském archivu objevil, že Levnov je totožný s dnešním Ketkovským hradem, což potvrzují i pomístní názvy pozemků, které patřily k mlýnu na řece pod hradem: Levnovská louka, Levnovské pole a Na levnovci. Tím byla stará záhada vyřešena.

Rod z Levnova vymřel po meči na rozhraní 14. a 15. století. V 15. století přešel hrad do majetku pánů z Lipé na Moravském Krumlově. Někdy po bitvě u Lipan, dříve než byl v zemi obnoven právní řád, hrad násilně obsadil Burghart Kienberger s tlupou německých žoldněrů, kterým Albrecht Rakouský nevyplatil smluvený žold. Kořistili a loupili na vydrancované Moravě, brali ve vesnicích dobytek, obilí a přepadávali kupecké vozy. Zda byl hrad dobit moravskými stavovskými vojsky, není doloženo. Hrad byl vykoupen od Pertolda z Lipého městy Brnem, Znojmem, Ivančicemi, Třebíčí a Jihlavou a v roce 1442 byl zbořen. (V té době již platilo znojenské usnesení moravských stavů z roku 1440 o zbourání loupeživých hradů.) Roku 1468 se stává majitelem zřícenin Jindřich V. z Lipého na Moravském Krumlově a roku 1622 po konfiskacích Gundakar z Lichtenštejna.

Mylně se uvádělo, že hrad dal postavit klášter třebíčský. Vycházelo se z toho, že Ketkovice již v roce 1101 patřily k zakládajícím osadám kláštera. Dosud stojící tři mohutné opěráky držely zeď, chránící spodní nádvoří. Vlastní budova byla situována od východu k západu a byla palácovitého typu. Hrad měl na východní straně široké předhradí a na západní obrannou baštu. V době, když jsem hrad navštívil, zde byly drobné architektonické reliktů (zbytky ostění a kružeb), které nedlouho po mé návštěvě zmizely.

Mou další zastávkou byl hrad **Templštejn**, ležící na řece Jihlavce. Jak již naznačuje jméno, vystavěl hrad Templštejn řád templářů a učinil z něho sídlo své komendy; stalo se tak na konci 13. století. Z této doby pochází jádro hradu. O

templářském řádu je na Moravě první zmínka z roku 1243. Z dvou moravských řádových komend byla nepochybně starší komenda v Čejkovicích, o které máme zprávu z roku 1248. O druhé v Jamolicích, kde templáři postavili kostel, je bezpečná zpráva až z roku 1279. Teprve koncem 13. století začali templáři budovat mimo Jamolice hrad Templštejn, na nějž pak komendu přenesli.

Prvá zpráva o templštejnské komendě pochází z roku 1281, kdy se uvádí jako sídlo komtura Dětricha, poslední zprávy sahají do prvních let 14. století (1301, 1303). Jamolická, respektive templštejnská komenda vlastnila Jamolice, později též hrad Templštejn, Dobřínsko, Petrovice, Popice a dočasně do roku 1290 též dva lány a dvůr ve Svatoslavi na Třebíčsku. Komenda vykonávala patronátní právo nad farními kostely v Horních Dubňanech, Dobřínsku a v Jamolicích a nad filiálními kostely v Dukovanech a v později zaniklých Bohuslavicích u Templštejna. Po upálení význačných představitelů templářů v roce 1310 a po zrušení řádu na církevním koncilu ve Vienne skončilo působení templářů na Templštejně. V roce 1312 získal hrad Bertold Pirkner z Pirkňštejna; hrad zůstal v držení jeho synů, kteří se jako majitelé připomínají v roce 1349. Okolo poloviny 14. století náležel pánům z Lipé. V roce 1397 byl v zeměpanském držení a jeho purkrabím byl Markvart z Pechtice. V roce 1410 byl opět jeho majitelem rod z Lipé. Pány z Lipé vystřídali na čas v držení hradu Osovští z Doubravice, ale později jej získali zpět. Poslední z nich, Pertold Bohobud z Lipé, se účastnil stavovského povstání proti císaři Ferdinandu v letech 1618–1620, a proto mu bylo zboží odňato. V roce 1623 je spolu s Moravským Krumlovem koupil kníže Gundakar z Lichtenštejna. Hrad Templštejn nebyl nikdy dobyt, avšak zanikl zřejmě po velkém požáru, který můžeme datovat do první poloviny 16. století.

Dnes je na hradě Templštejně dominantní mohutná štítová zeď, která opravdu budí respekt. Ze starší části hradu zde stojí zbytky paláce a parkánové hradby.

Salma Soppe:

Zvoní hrany kuklenské koželužně?

„Zřejmě už jen pár dní zbývá někdejší koželužně v Hradci Králové - Kuklenách.“ ...tako neutěšeně je zahájen článek o stavu průmyslového areálu v deníku MF Dnes z 25. ledna tohoto roku.¹ I přesto, že příběhu opuštěných a většinou opotřebovaných průmyslových objektů na Pražské ulici jsme se už jednou ve Zpravodaji věnovali, dovoluji si připomenout základní informace o architektonickém souboru a na základě novinového příspěvku informovat o jeho aktuálním stavu.² Ten za minulé století vystřídal několik podnikových označení, v posledních dvou desetiletích by se dal shrnout do obecného označení „Provozně skladový areál“. Místní lidé ovšem nazývají celý tovární prostor, který bezprostředně sousedí s Malým Labským náhonem daleko prostším pojmem – koželužna.³

Geneze vzniku průmyslového areálu

Přesnou historickou genezi továrních objektů čp. 109 a 110 na stavebních parcelách č.119/2, č. 120 a č. 122 v katastrálním území Kukleny lze poměrně těžko vysledovat vzhledem k „dřavému“ archivnímu materiálu a dokumentaci, která by dokládala osud těchto objektů. Dle prostudování stavebního spisového materiálu, který se dochoval, je zřejmé, že na místě dnešních továrních budov stál ještě v r. 1897 hotel s hostinskými pokoji a levnou stravovnou, který tam postavil hostinský František Řešátko.⁴ O rok dříve totiž F. Řešátko požádal úřad městyse Kuklen o souhlas ke zboření dřevěného domku čp. 109 s tím, že na jeho místě vystaví nový jednopatrový hotel s hostinskými pokoji a zmíněnou stravovnou. Už delší podnikovou epizodou historie areálu bylo provozování dílny koželužníka Jana Zadrobílka a jeho společníka Josefa Seyfrieda, kteří zde podnikali pod zkratkou Zadrobílek-Seyfried a kteří na parcele č. 119 a 122 nechali r. 1906 postavit dvoupatrovou dílenskou budovu a skladiště. Podle tržové smlouvy z roku 1927 se knihovním vlastníkem továrny stalo Kožní družstvo řezníků a uzenářů severovýchodních Čech s.r.o., který pozemek i se zmíněným hostincem od F. Řešátka koupilo, za účelem zřídit na pozemku manufakturu na zpracování kůže. V téže roce tato firma dostala povolení ke stavbě a používání kotelny při čp. 109 a o rok později povolení k užívání dílny a rozšířeného skladu v objektu čp. 110. Jmenované Kožní družstvo bylo ale pod nátlakem německých úřadů v r. 1941 donuceno prodat nemovitosti a veškeré strojové zařízení s příslušenstvím německé firmě Schramek a Teltscher K. G., Lederfabrik, která tu dokonce za 2. sv. v. zřídila

¹ MF Dnes, 25.1. 2011, s. 2B.

² Zpravodaj, č. 2, roč. XVIII, 2008, s.18-21.

³ Dokladem o průmyslové oblasti Kuklen bylo i těsné sousedství dalšího koželužníka A. J. Nejedlého, akc.spol., který zde měl koželužskou dílnu a později závod už od roku 1896 (nynější čp.111).

⁴ Archiv stavebního úřadu města Hradce Králové, katastr Kukleny, čp. 109, 110; Státní okresní archiv Hradec Králové: Archiv obce Kukleny, Pamětní kniha městyse Kuklen 1776 – 1918, inv.č.1, kniha č.1; Pamětní kniha městyse Kuklen 1918 – 1930, inv.č. 641 ve fotokopiích, inv.č. 2630, 2641, 2660, 2710

skladiště a zamýšlela vybudovat i protiletceký úkryt. Uskutečnění tohoto záměru zabránil konec 2. sv. v. a 1. 11. 1946 byla výměrem ONV předmětná nemovitost vrácena předválečnému majiteli zmíněnému Kožnímu družstvu. 13. 11. 1947 zažádal nový majitel, který byl jejím vlastníkem až do 50. let., Ing. Jindřich Capoušek – Továrna na usně, o povolení k užívání přestavby a přístavby čp. 109 (čp. 109 se několikrát přestavovala a k přístavbám docházelo zvláště v přízemí) a v r. 1956 se zde zřídila kotelna, soustružna a garáž pro Strojní a traktorovou stanici n.p., která byla pravděpodobně uživatelem objektů čp. 109 a 110 až do 90. let 20. st. Během provozu stanice byly v 60. letech provedeny adaptace skladu a elektrodílny snížením podhledů stropních konstrukcí a původní dřevěná okna vyměněna za ocelová, i přesto, že již v tomto roce byly podnikové budovy určeny k sanaci...

pohled od jihozápadu (směrem od Prahy)

Novým porevolučním majitelem se stala soukromá firma N-Invest, která v lednu 2002 u Magistrátu města HK podala žádost o povolení k odstranění stavby „Provozně skladového areálu“ z důvodu havarijního a technického stavu objektů čp. 109 a 110 a dočasnosti staveb. Přestože Magistrát města toto odstranění okamžitě povolil, byla lhůta demolice posunuta až do prosince 2004 z důvodu chybějících finančních zdrojů stavebníka na realizaci demoličních prací. Ovšem už během roku 2002 se novým vlastníkem pozemku a stavby stalo Statutární město

Hradec Králové a k demolici staveb tak nedošlo. Částečné demolici by se objekty v areálu pravděpodobně nevyhnuli ani v případě, kdyby stavební společnost Eube a.s., která zde měla ještě v roce 2008 v plánu vytvořit administrativně-bytové centrum, dostála svým závazkům.

Popis současného stavu

V areálu pozemku se nachází shluk osmi technických staveb, které byly projektovány a realizovány v různých časových obdobích mezi lety 1897-1963.

- Jednopodlažní skladová zděná budova se sedlovou střechou bez půdního prostoru s přístavbou plynové kotelny a ocelovým přístřeškem. Budova měla dle kolaudačního rozhodnutí charakter dočasné stavby.

- Výrobní budova. Třípodlažní nepodsklepená zděná budova se sedlovou střechou. Jedná se o objekt ve velmi špatném technickém stavu se staticky narušenými konstrukcemi stropů.

- Bývalá kotelna s komínem. Jednopodlažní nepodsklepená zděná budova s pultovou střechou bez půdního prostoru a zděným komínem. Budova je ve velmi špatném technickém stavu.

- Skladová a výrobní budova. Jednopodlažní nepodsklepená zděná budova půdorysného tvaru L bez půdního prostoru. Budova je z velké části ve velmi špatném technickém stavu.

- Skladová budova. Jednopodlažní nepodsklepená zděná budova s ocelovou rampou. Budova je zastřešena valbovou střechou uprostřed s věžičkou.

- Garáže. Jednopodlažní nepodsklepená zděná budova s pultovou střechou bez půdního prostoru. Budova je ve velmi špatném technickém stavu s propadlým stropem.

- Administrativní budova s dílnami. Dvou až třípodlažní nepodsklepená zděná budova s pultovou střechou a světlíky. Objekt je převážně ve velmi špatném technickém stavu s propadlou střechou nad halovou částí budovy.

- Přístřešek. Jednoduchý zděný přístřešek nad bývalou čistírnou odpadních vod. Objekt je ve velmi špatném technickém stavu s propadlou střechou a staticky narušeným zdivem.

Upřesnění datace realizace není jednoduché vzhledem k chybějící dokumentaci archivních materiálů počátečních stavebních zásahů, ale víme, že z památkářského pohledu jsou nejcennějšími budovami skladové a výrobní budovy, které by měly pocházet z posledních let 19. st. Kotelna s komínem byla na parcele č. 122 zbudována J. Zadrobílkem v r. 1906. Ostatní stavby jsou přístavbami ze 40. - 60. let 20. st. Jelikož se nedochovala žádná původní dokumentace a veškerý plánový i fotografický archiv byl zničen, autoři projektu známi nejsou. Bývalý koželužský závod má již jen zčásti zachovalou původní exteriérovou podobu a v interiéru se nedochovalo žádné původní vybavení ani technologické zařízení. Pohyb v objektu je odepírán se zdůvodněním nevyhovujících bezpečnostních podmínek v interiéru a z důvodu statických poruch stropních konstrukcí.

Současný stav

V březnu roku 2006 byla podepsána smlouva o smlouvě budoucí časovaná ke změně územního plánu se stavební firmou Eube a.s. za podmínek respektování původních konstrukcí, zachování a rehabilitace režného zdiva, základního nosného systému a stavebních prvků tří hlavních objektů areálu, které tvoří souvislý celek a jehož součástí jsou i pohledové dominanty, jakým je komín a vížka s hodinami. Firma měla původně s objektem záměry, které nesouvisely s předešlou funkcí výrobního prostoru nebo skladiště. Areál měl v budoucnu plnit komerčně-bytové využití s menšími obchody a administrativními prostory.

Jak je již avizováno v úvodu článku, architektonicky cenný areál ovšem nyní čeká zřejmě neodvratný konec. Developerská společnost Eube, která se ocitla v insolvenčním řízení jistě svoje plány na kanceláře a loftové byty na kuklenském území nesplní. „*Možnost, že koželužna demolici unikne, zatím existuje, byť jen malá. Případná dohoda s Kollárovou (dceřiná společnost firmy Eube) by musela být velmi rychlá, - v průběhu jarních měsíců by mělo být jasno. Vzhledem ke stavu budov však souběžně musíme jednat i o demolici.*“⁵ Další možnou variantou by se jevil odstup stávajícího developera od smlouvy s vlastníkem, kterým je město Hradec Králové a vstup nového investora do vyjednávání. Pokud společnost Obytný dům Kollárova okamžitě finančně nenaplní nutné stavební zásahy do objektů v havarijním stavu, město by vzhledem k jejich velmi špatnému stavu, přistoupilo k demolici. Počkejme si tedy na resultát vlastníka areálu a doufejme buď v rychlou investiční akci developera, nového a vážného zájemce nebo už jen zázrak. Jelikož se jedná se o dosud nezpracovaný soubor objektů, který nikdy neprošel stupněm katalogové dokumentace památkové péče, jeho budoucnost závisí pouze na komerčních schopnostech stavební firmy a dobré vůli současného vlastníka.

Pokud by se optimistická vize revitalizace areálu přeci jen naplnila, byl by tak oživen prostor, který nyní, byť ve zlomcích, podává obraz vývoje městské okrajové obce, jejíž rozmach byl v první polovině 20. století podmíněn dynamickým zakládáním průmyslových podniků, a to zejména koželužských.⁶

Prameny:

1. Archiv stavebního úřadu města Hradce Králové, katastr Kukleny, čp. 109, 110
2. Státní okresní archiv Hradec Králové: Archiv obce Kukleny, Pamětní kniha městyse Kuklen 1776 – 1918, inv.č.1, kniha č.1; Pamětní kniha městyse Kuklen 1918 – 1930, inv.č. 641 ve fotokopiích, inv.č. 2630, 2641, 2660, 2710; Zápisy schůzí stavebního odboru, inv.č. 60; Zápisy schůzí živnostenského odboru, inv.č.66; Unie koželužníků, inv.č.659, Skupina koželužníků, inv.č.662

⁵ MF Dnes, 25.1. 2011, s. 2B.

⁶ To dokládá i založení Skupiny kožedělníků Kukleny s 50 členy v roce 1902, která sestávala z koželužů a výpomocných dělníků u firem A. J. Nejedlý a Zadrobílek-Seyfried. O dvacet let později už měla skupina 260 členů a změnila svůj název na „Unii kožedělníků“, přeorientovala svoji náplň více na odborářskou než organizační a začala vydávat odborný časopis „Kožedělník“.

DOKUMENTY:

10. ledna 2011

Městský úřad Rychnov nad Kněžnou
odbor památkové péče
Rychnov nad Kněžnou

Královéhradecký kraj
odbor památkové péče
Pivovarské nám. 1245
500 01 Hradec Králové

Výbor Společnosti ochránců památek ve východních Čechách se sídlem v Hradci Králové se na své schůzi dne 4. ledna 2011 zabýval informací svého člena ing. Roberta Müllera o stavu obnovy kulturní památky hostince U Karla IV. (Fajfrova hospoda) v obci Záměl.

Tento objekt lidové architektury, který se nacházel v havarijním stavu, se daří postupnými opravami zachraňovat, a to především zásluhou občanského sdružení Můj domov má vlast a také s přispěním našeho občanského sdružení. Je pro nás překvapivé zjištění, že metodický i výkonný orgán státní památkové péče zamítly použít na střešní krytinu navrhované došky z rákosu a trvají na použití došek slaměných.

Proti tomuto řešení si dovoluujeme vznést tyto námitky:

- používání doškové krytiny z rákosu na roubené lidové architektuře bylo ve východních Čechách běžným způsobem, zejména v lokalitách, kde se nacházejí rybníky, což je skutečnost, která se dá historicky prokázat
- hlavním důvodem byla snadná dosažitelnost a cena tohoto materiálu, včetně jednoduchého procesu zpracování od těžby až po kladení na střechu
- slaměné došky představují mnohem náročnější způsob zpracování, tj. od kosení ručního, případně jednoduchými žacími stroji, které však již dnes neexistují (sklizeň kombajny), dále je nutné ruční mlácení obilí pomocí cepů nebo pomocí mlátiček, které jsou dnes již muzeálními exponáty
- pokud by mělo být splněno vaše striktní rozhodnutí, dojde k mnohem finančně náročnějšímu způsobu pokrytí střechy, nehledě k průtahům při hledání materiálu a získání výrobce slaměných došek, což by odčerpalo značné finanční prostředky určené k revitalizaci areálu, které by mohly být využity účelněji

Považujeme proto za svou povinnost požádat vás, aby na základě uvedených faktů jste své stanovisko přehodnotili a změnili rozhodnutí o určení krytiny na této kulturní památce. Zamezíte tím komplikacím při obnově této památky, ale také zvýšeným finančním nákladům v důsledku pozastavení prací, nehledě na narušení důvěry a elánu dobrovolných pracovníků, kteří se záchraně objektu ujali a hodlají záměr, opravit objekt, dovést ke zdárnému konci.

Děkujeme za pochopení a věříme, že dojde ke vzájemné shodě stanovisek, neboť námi doporučovaný způsob není žádným prohřeškem proti zásadám památkové péče.

Za Společnost ochránců památek ve vých. Čechách

PhDr. Jiří Němeček – předseda o. s.

OBSAH

Několik slov na úvod	2
Informace z výboru Společnosti	3
Pozvánka na XXII. sněm Společnosti ochránců památek	4
Václav Pražák: Zvyšovat počet památek – ano či ne?	5
Zprávy a zajímavosti	7
M. Ficková: Naše opevněné kostely. Přednáška Zdeňka Fišery.	8
Vychází kniha pohlednic vztahujících se k válce v roce 1866	9
Rudolf Khol: Přednáška Průzkumy a dokumentace historických objektů	10
Veřejná sbírka na záchranu hradu Frymburk	11
Články	
Jana Balcarová: Oprava varhan v kostele sv. Petra a Pavla v Novém Hrádku	12
Bohuslav Souček: O hodinách a hodinářích Bílé věže v Hradci Králové	14
Petr Nožička: Hrady v okolí řeky Oslavy	16
Salma Soppe: Zvoní hrany kuklenské koželužně?	19
Dokumenty	
Stanovisko SOPVC - střešní krytina hospody v Záměli	23

ZPRAVODAJ

**VYDÁVÁ SPOLEČNOST OCHRÁNCŮ PAMÁTEK
VE VÝCHODNÍCH ČECHÁCH
ADRESA: ORLICKÉ NÁBŘ. 356/1, 500 03 HRADEC KRÁLOVÉ
REGISTROVÁNO VE SMYSLU ZÁKONA
POD REGISTRAČNÍM ČÍSLEM MK ČR E 11426**

www.sopvc.cz

www.facebook.com/sopvc

e-mail: sopvc@seznam.cz